

Onderwerp Aanpak eikenprocessierups	
Nummer	2020/526400
Portefeuillehouder	Snoek, M.
Programma/beleidsveld	5.1 Openbare ruimte en mobiliteit
Afdeling	BBOR
Auteur	Hin, E.
Telefoonnummer	023-5115654
Email	ehin@haarlem.nl
Kernboodschap	Deze informatienota informeert u over maatregelen die de gemeente Haarlem neemt om overlast van de eikenprocessierups te voorkomen en te bestrijden.
Behandelaanbeveling voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Beheer.
Relevante eerdere besluiten	N.v.t.
Besluit College d.d. 9 juni 2020	Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

Inleiding

In voorgaande jaren heeft landelijk een toename plaatsgevonden van het aantal eikenprocessierupsen. Ook in Haarlem was het aantal rupsen in 2019 een stuk groter dan in de jaren ervoor. De verwachting is dat deze stijgende lijn zich voortzet. Deze informatienota informeert u over de maatregelen die de gemeente Haarlem neemt om de overlast van deze dieren te voorkomen en te bestrijden.

2. Kernboodschap

Het seizoen dat de eikenprocessierups voor overlast kan zorgen is weer aangebroken. De eikenprocessierups is de larve van een nachtvlinder die haar eitjes in eiken legt. De eitjes komen rond half april uit. De rups krijgt na een paar vervellingen, zo rond mei en juni, microscopisch kleine pijlvormige brandhaartjes die voor gezondheidsklachten kunnen zorgen. In het minst erge geval kunnen mensen die in contact zijn geweest met de haartjes huiduitslag en jeuk krijgen. Het wordt kritisch wanneer contact met de haartjes ademnood veroorzaken of wanneer door contact met de ogen zware oogirritaties optreden. In zeer ernstige gevallen kan dit leiden tot (ernstig) blijvend letsel. Niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren is dit risico aanwezig. (Huis)dieren zien bovendien het gevaar van de eikenprocessierups niet, waardoor het vaak al te laat is om ze voor contact te behoeden.

Landelijk is er de laatste jaren een grote stijging te zien van het aantal eikenprocessierupsen, met als gevolg ook een grote toename van de hoeveelheid overlast veroorzaakt door deze dieren. In 2019 was er op de meeste plekken een verdriedubbeling van het aantal rupsen ten opzichte van 2018. Ook in 2018 waren er al drie keer zo veel rupsen als in 2017. De verwachting is dat deze toename in 2020 doorzet.

In Haarlem zijn in 2019 op in totaal 62 eiken nesten van de eikenprocessierups aangetroffen en verwijderd. Dit is een stuk meer dan in 2018 het geval was, waarbij slechts op 3 eiken nesten zijn aangetroffen. De verwachting is dat het aantal nesten in 2020 verder toe zal nemen of gelijk zal blijven. Deze verwachting is gebaseerd op regionale trends in de aantallen van de eikenprocessierupsen.

Ondanks de sterke toename die in 2019 in Haarlem te zien was, zijn de aantallen nesten nog beperkt ten opzichte van andere delen van het land. De problemen zoals in de nieuwsgeving gebracht worden hebben zich in Haarlem nog niet voor gedaan.

Voor het voorkomen van overlast van de eikenprocessierups geldt een wettelijke zorgplicht: de terreineigenaar is verantwoordelijk voor het voorkomen van overlast op zijn terrein. In de openbare ruimte betreft dit dus de gemeente. Haarlem voert in de aanpak van de eikenprocessierups in de openbare ruimte een combinatie aan onderzoek, preventieve en bestrijdende maatregelen uit. Deze worden hieronder besproken. Hierbij wordt de Leidraad Beheersing Eikenprocessierups gevolgd, die in 2019 door het landelijk kennisnetwerk is uitgegeven.

Onderzoek

Feromoonvallen

Om voorbereid te zijn op mogelijke overlast, wordt ieder jaar onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van eikenprocessierupsen bij eiken in de openbare ruimte. Hiervoor worden feromoonvallen geplaatst, waarmee in de (na)zomer en het najaar volwassen mannelijke vlinders gevangen worden. Op basis van het aantal gevangen vlinders kan een voorspelling gedaan worden van de verwachte plaagdruk in het jaar daarop.

Vanaf het jaar 2014 zijn ieder jaar op in totaal vijf locaties per locatie drie feromoonvallen geplaatst. In 2019 zijn in totaal 35 mannelijke vlinders gevangen. In 2018, het piekjaar, waren dit er 160. Wel is het aantal dat is gevangen in 2019 nog een stuk hoger dan in alle andere jaren. De verwachting dat het aantal nesten ondanks deze afgenomen getallen in 2020 zal toenemen of gelijk zal blijven ten opzichte van voorgaande jaren, is gebaseerd op regionaal en landelijk feromoonvallenonderzoek.

Inspectie van eiken

Aanvullend op het feromoononderzoek zullen in de maanden juni en juli van dit jaar, net als in 2019, inspecties uitgevoerd worden bij alle eiken binnen een straal van 1000 meter rondom de 5 verschillende feromoonvallocaties. Het gaat hierbij om circa 850 eiken. Hierbij wordt gekeken naar de aanwezigheid van rupsen, nieuwe nesten maar ook nestrestanten.

Preventieve aanpak

Nestkasten

Om de toename van de eikenprocessierups tegen te gaan, is het aantrekken van natuurlijke vijanden een waardevolle maatregel. Natuurlijke vijanden zullen de eikenprocessierups niet doen verdwijnen maar kunnen wel zorgen voor een afname van de aantallen en daarmee de overlast. Om deze reden zijn dan ook in oktober 2019 op in totaal 50 locaties in de stad nestkastjes voor mezen opgehangen. Een nest mezen met 8 tot 10 jongen kan immers per dag wel zo'n 550 rupsen opeten. Deze nestkasten zijn opgehangen in de buurt van eiken waar de rups eerder is aangetroffen.

Inzaaien van bermen

Ook zijn op tientallen locaties in de buurt van eiken bermen ingezaaid met inheemse zadenmengsels. Op deze locaties komen onder andere sluipwespen, sluipvliegen en gaasvliegen af, wat ook natuurlijke vijanden van de rupsen zijn.

Op plekken waar inheemse kruiden zijn ingezaaid en waar de overlast van de eikenprocessierups groot blijkt, kunnen als aanvulling eventueel inheemse natuurlijke vijanden worden uitgezet, zoals larven van het tweestippelig lieveheersbeestje (*Adalia bipunctata*) en de wants *Rhadbomiris striatellus*.

Bestrijding

Wanneer nesten van de eikenprocessierups zijn geconstateerd, wordt de locatie met lint afgezet en

worden de nesten verwijderd door ze op te zuigen. Het afval moet vervolgens volgens strikte regels worden afgevoerd en worden aangeboden bij gecertificeerde afvalbedrijven, om te voorkomen dat de haartjes vrij komen bij de verwerking.

Communicatie

Informatievoorziening naar bewoners

Op de site van de gemeente Haarlem (<https://www.haarlem.nl/eikenprocessierups/>) wordt algemene informatie gegeven over de eikenprocessierups en over de klachten die deze kan veroorzaken, is de aanpak van de gemeente opgenomen en wordt beschreven wat men zelf kan doen tegen overlast en lichamelijke klachten van de rups. Bij de informatievoorziening zal afstemming plaatsvinden met de GGD. Ook op de website van Spaarnelanden worden bewoners geïnformeerd. Via deze sites kunnen bewoners bovendien vinden waar ze een melding kunnen doen wanneer ze rupsen of nesten aantreffen in de openbare ruimte.

Nesten op particulier terrein

Terreineigenaars zijn zelf verantwoordelijk voor de bestrijding van de eikenprocessierups op hun terrein. De zorgplicht houdt in dat de terreineigenaar overlast door de rupsen bij anderen moet voorkomen. Wanneer er toch overlast ontstaat, kan de terreineigenaar aansprakelijk worden gesteld. Wanneer een nest geen overlast veroorzaakt is het dan ook niet verplicht deze te verwijderen. Op de bovengenoemde site worden particulieren gewezen op de gezondheidsrisico's die meekomen bij het zelf bestrijden van de nesten. Bewoners/particulieren wordt aangeraden om een gecertificeerd bedrijf in te huren voor het verwijderen van eikenprocessierupsen, die zonder chemische bestrijdingsmiddelen te werk gaat om schade aan andere diersoorten (waaronder ook natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups) te voorkomen.

3. Consequenties

Juridische consequenties

Door de aanpak die bestaat uit onderzoek, preventieve maatregelen en bestrijding wordt invulling gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor het voorkomen van overlast veroorzaakt door de rupsen.

Financiële consequenties

Per boom kost de bestrijding van nesten gemiddeld €50 tot €250. Naar schatting zal de aanpak van de eikenprocessierups voor dit rupsenseizoen zo'n €40.000 bedragen. Dit zal gebruikt worden voor inspectie, preventie en bestrijding. De extra kosten worden dit jaar gefinancierd uit het budget voor opdrachten buiten de DDO, wat onderdeel is van het Werk met Werk budget. De bestrijding van de eikenprocessierups zal in komende jaren een onderdeel worden van het regulier werk. Om dit uit te voeren dient budget te worden toegevoegd. Het feromoonvallenonderzoek valt binnen het huidige DDO contract.

Volksgezondheid

Door de aanpak zullen gezondheidsrisico's ten gevolge van de aanwezigheid van de rupsen zo veel mogelijk worden beperkt.

Biodiversiteit

Doordat er binnen de aanpak geen gebruik wordt gemaakt van niet-soortspecifieke bestrijdingsmiddelen, wordt voorkomen dat er middels de bestrijding van de Eikenprocessierups ook het voortbestaan van andere diersoorten wordt geschaad.

4. Vervolg

Nadat het rupsenseizoen voorbij is zal geëvalueerd worden hoeveel overlast er heeft plaatsgevonden en of de huidige aanpak volstaat. Het bestuur zal hier in Q4 van 2020 over geïnformeerd worden.

5. Bijlagen

N.v.t.